Kulturutskottets betänkande

1980/81:22

med anledning av proposition 1980/81:100 såvitt gäller medelsanvisningen till radio och television, m. m., jämte motioner

I detta betänkande behandlas de förslag beträffande Sveriges Radio och dess verksamhet som lagts fram i budgetpropositionen samt de i anslutning härtill väckta motionerna.

En sammanställning som visar var i betänkandet olika motioner behandlas ingår i betänkandet som bilaga.

1. **Radio och television.** Regeringen har i proposition 1980/81:100 bilaga 12 (utbildningsdepartementet) s. 71–96 föreslagit riksdagen att

1. antaga förslag till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare,

2. godkänna i propositionen angivna riktlinjer i fråga om reformverksamhet, rationaliseringskrav, kompensation för kostnadsökningar och om planeringsförutsättningar för radio- och TV-verksamheten.

3. godkänna i propositionen förordad sammanslagning av anslagen för drift och investering i medelstilldelningen till Sveriges Radio.

4. godkänna i propositionen angivet förslag till den på grundval av investeringsplanen beräknade medelsförbrukningen för byggnadsstyrelsen,

5. godkänna vad som i propositionen förordats angående investeringsnivå och planeringsförutsättningar för televerket,

6. godkänna i propositionen angivna förslag till medelsberäkningar för televerket,

7. bemyndiga regeringen att av konjunkturmässiga eller andra skäl anvisa ytterligare högst 10 % av föreslagna totala investeringsmedel till televerket och byggnadsstyrelsen.

8. medge att televerket lämnas det beställningsbemyndigande som förordats i propositionen,

9. godkänna i propositionen angivet förslag till medelsberäkning för den avgiftsfinansierade delen av verksamheten inom Sveriges Radio-koncernen,

10. godkänna i propositionen angivet förslag till medelsberäkning för radionämndens verksamhet.

Propositionen

Det framlagda lagförslaget har följande lydelse

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	6 §
Den som bryter mot 2 § *dömes* till böter, *högst femhundra kronor.*	Den som bryter mot 2 § *döms* till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

I propositionen erinras om att 1978 års riksdagsbeslut om radions och televisionens verksamhet under perioden 1978/79–1985/86 innebär att verksamheten skall byggas ut och förbättras. En regional utbyggnad skall ske, så att distriktens andel av riksprogramproduktionen för radio och TV ökar från ca 30 % till ca 40 %. Satsningen innebär också att de regionala nyhetssändningarna i TV – regional-TV – byggs ut så att de omfattar samtliga distrikt. Denna senare utbyggnad behöver dock inte vara helt genomförd vid avtalsperiodens slut. En rad kvalitetsförbättringar skall vidare genomföras. Bl. a. motiverar radions och televisionens kulturansvar en ökad frilansmedverkan, liksom en större andel gestaltande inslag. Sändningstiden i TV skall i stort vara oförändrad, bortsett från att ett mindre dagblock med repriser på försök skall införas. En ökad programverksamhet för vissa publikgrupper såsom språkliga och etniska minoriteter, hörselhandikappade och synskadade skall också eftersträvas. Riksdagen har vidare betonat att det är angeläget att lokalradioverksamheten tillförs personella och ekonomiska resurser, som gör det möjligt att successivt förverkliga de mål som sattes upp för lokalradion i 1975 års riksdagsbeslut.

I förra årets budgetproposition uttalades att det med hänsyn till beräknade kostnadsökningar fanns risk för att reforminsatserna måste begränsas eller fördelas över en betydligt längre tidsperiod än som ursprungligen var avsikten.

Mot bakgrund av de kostnadsberäkningar som nu föreligger och det samhällsekonomiska läget anses det i årets budgetproposition vara nödvändigt att regering och riksdag omprövar sina ställningstaganden till den framtida radio- och TV-verksamheten. En sådan omprövning bör omfatta Sveriges Radios verksamhet, men också den radio- och TV-verksamhet som handhas av televerket och byggnadsstyrelsen. Ställningstagandet bör gälla

bl. a. reformverksamheten, frågan om rationaliseringskrav på radio- och TV-verksamheten, formerna för kostnadsökningskompensation samt förutsättningarna för planering m. m. I det senare avseendet delar föredragande statsrådet Sveriges Radios bedömning att det är angeläget att koncernen kan bygga sin planering på en realistisk uppfattning om hur medelstilldelningen kan komma att utvecklas.

En omprövning av reforminsatserna bör enligt propositionen innebära att dessa slås ut över en längre period. En treårig förlängning innebär att förverkligandet skjuts fram från budgetåret 1985/86 till budgetåret 1988/89.

Sveriges Radio har beräknat att ett förverkligande 1985/86 förutsätter ett årligt reformmedelstillskott om 4,3 %. Ökas perioden med tre år, skulle motsvarande tillskott behöva bli 2,6 %. I propositionen görs den bedömningen att ett årligt påslag under den aktuella perioden om 2,3 % bör möjliggöra ett genomförande av det i radiopropositionen angivna reformprogrammet. Därvid har beaktats att det ligger stora fördelar i att Sveriges Radio känner till hur medelstilldelningen kan komma att utvecklas. Det förordas därför att regering och riksdag ger Sveriges Radio uppdraget att planera sin verksamhet efter förutsättningen att företaget erhåller ett årligt reformtillskott om 2,3 %. Om statens avtal med Sveriges Radio och dess programbolag skulle komma att förlängas efter budgetåret 1985/86 bör företaget kunna räkna med samma årliga reformtillskott för perioden fram t. o. m. budgetåret 1988/89.

I propositionen uttalas vidare att det är naturligt att radio- och TV-verksamheten liksom andra verksamheter i samhället omfattas av ett rationaliseringskrav. Den nivå som har tillämpats på den statliga sektorn bör inledningsvis tillämpas även för Sveriges Radio och televerket. Med tanke bl. a. på att planeringsförutsättningarna för Sveriges Radio kommer att förbättras genom de åtgärder som föreslås, förutskickas dock att rationaliseringskraven bör ställas högre under kommande budgetår.

Den årliga kompensationen av Sveriges Radios automatiska pris- och löneökningar på driftsidan har sedan år 1978 bestämts av den allmänna kostnadsutvecklingen som den avspeglar sig i konsumentprisindex (KPI).

För Sveriges Radios del innebär KPI-kompensationen f. n. en mycket förmånlig behandling. Enligt gjorda beräkningar kan skillnaden mellan KPI-utveckling och faktisk kostnadsutveckling beräknas bli sådan att Sveriges Radio för innevarande budgetår erhåller en överkompensation om ca 3 %. Detta motsvarar ca 35 milj. kr. Även för kommande budgetår kan man räkna med att KPI-relaterade driftmedel skulle ge en överkompensation.

Mot denna bakgrund uttalas i propositionen att det är nödvändigt att lägga om det nu gällande kompensationssystemet. Man bör emellertid, bl. a. med hänsyn till Sveriges Radios planeringsförutsättningar, behålla ett automatiskt verkande system. I detta läge har det befunnits lämpligt att preliminärt

knyta an till den nya index som regeringen har föreslagit skall gälla för basbeloppsberäkningarna. Härvidlag hänvisas till proposition 1980/81:20, SfU 1980/81:14 och rskr 1980/81:84.

Sveriges Radio har planerat sin verksamhet för innevarande budgetår med hänsyn till gällande kompensationsförutsättningar. Någon ändring förutsätts därför inte beträffande den överkompensation som radiokoncernen kan beräknas få under innevarande år. Däremot bör denna överkompensation inte följa med som bas i kommande års medelstilldelning.

De medel som hittills ställts till radiokoncernens förfogande för den avgiftsfinansierade verksamheten har fördelats på anslag till drift och anslag till investeringar. Nu föreslås en sammanslagning till ett anslag. Avsikten är bl. a. att öka koncernens möjlighet att hantera ett rationaliseringskrav på ett meningsfullt sätt.

I propositionen uttalas att ett genomförande av de olika förslag som lagts fram och som nu i huvudsak redovisats av utskottet bör ge Sveriges Radio väsentligt förbättrade planeringsförutsättningar. Samtidigt betonas vikten av att Sveriges Radio och programbolagen utnyttjar dessa förutsättningar och att de utåt redovisar sina planer.

Det nuvarande finansieringssystemet innebär att avgiftsmedel inte kommer verksamheten till godo i avsedd omfattning. Detta beror dels på att kostnaderna för uppbördsadministrationen är alltför höga, dels på att skolket från betalningen av mottagaravgifterna är otillständigt högt. I propositionen redovisas olika förslag till förändringar i uppbördsorganisationen men slutsatsen blir att nuvarande organisation t. v. bör behållas dock med genomförande av vissa rationaliseringar.

Vad beträffar avgiftsskolket framhålls i propositionen vikten av information från såväl televerket som programbolagen. Vidare betonas den möjlighet som numera finns att använda s. k. pejling, dvs. ett förfarande som innebär att man använder särskilda mätinstrument för att utröna om det finns en påslagen TV-apparat i en viss lokal. Slutligen uttalas att en allmän skärpning av den straffrättsliga påföljden för underlåten anmälan av innehav av TV-mottagare bör kunna verksamt bidra till att avgiftsskolket nedbringas. Med hänsyn härtill förordas att påföljden i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare ändras från böter, högst femhundra kronor, till dagsböter.

Televerket har i sin anslagsframställning tagit upp frågan om ett fjärde och ett femte FM-nät. I denna fråga erinras i propositionen om att förberedelser pågår inom berörda internationella organ inför den frekvensplaneringskonferens som äger rum åren 1982 och 1983 och vid vilken fördelningen av frekvenser för FM-ljudradio inom ett nytt frekvensområde skall göras. För Sveriges del finns här möjlighet att inrymma ett fjärde och ett femte FM-nät. Eftersom förberedelserna till konferensen redan har börjat anses det nödvändigt att televerket nu erhåller riktlinjer beträffande önskad utformning av näten. Televerket förordar i sin anslagsframställning att det

fjärde FM-nätet utformas så att en långtgående regionalisering av sändningarna blir möjlig och föreslår liksom Sveriges Radio att FM 4-nätet utformas så att det i princip medger sändningar på kommunnivå.

Föredragande statsrådet delar Sveriges Radios och televerkets syn på önskvärdheten av en långtgående regionalisering av eventuella nya nät. De frekvensplaner som fastställs vid 1982/83 års planeringskonferens kommer att för lång tid bestämma förutsättningarna för programverksamheten. De nya näten bör därför planeras så att de medger sändningar såväl av riksprogram och lokalradioprogram över nuvarande områden – dvs. i huvudsak län – som av lokalradioprogram över mindre områden än länen. Huruvida sådana nät skall byggas ut samt hur de i så fall skall utnyttjas bör enligt propositionen prövas i det beredningsarbete som kommer att föregå ett nytt radioavtal.

Under vissa speciella förutsättningar bör det nya frekvensområdet kunna användas heter det vidare. Det nuvarande FM 3-nätet är i några områden av landet föga lämpat för lokalradions täckningsbehov. I stället för att göra kostsamma omplaneringar inom FM 3-nätet, bör nytt frekvensutrymme kunna användas. Ett sådant användande bör dock ske på sådant sätt att det inte försvårar utbyggnaden av eventuellt kommande FM 4- eller FM 5-kanaler.

Medelsberäkningen i propositionen innebär för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten att för televerkets investeringar beräknas 87,7 milj. kr. och för dess driftkostnader 219,3 milj. kr., medan för Sveriges Radios driftkostnader och investeringar beräknas sammanlagt 1 466,9 milj. kr. För byggnadsstyrelsens investeringar beräknas 16,0 milj. kr. Kostnaderna för radionämndens verksamhet beräknas till 1,37 milj. kr. Sammanlagt innebär detta utgifter om 1 791,27 milj. kr.

I propositionen erinras om att det i proposition 1980/81:101 föreslagits en höjning av den allmänna mottagaravgiften från 412 till 508 kr. per år medan avgiften för innehav av färg-TV förutsatts vara oförändrad, dvs. 160 kr./år. Med de villkor som i budgetpropositionen angivits beträffande ambitioner för radio- och TV-verksamheten och de förutsättningar man i övrigt har att räkna med bör den avgiftsnivå som därmed uppnås enligt statsrådets bedömning kunna hållas oförändrad under budgetåren 1981/82 och 1982/83.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1980/81:306 av Margot Håkansson m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att Sveriges Radio/TV inom befintliga resurser textar program för döva enligt de intentioner som framförts i motionen,

1980/81:307 av Margot Håkansson m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att TV-program för de döva på teckenspråket utformas hos Sveriges Radio/TV inom befintliga resurser,

1980/81:438 av Torsten Gustafsson (c) och Per-Axel Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av en planerad uppbördsorganisation för TV-avgifter till Gotland,

1980/81:540 av Kerstin Andersson i Kumla m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nödvändigheten av att den successiva utbyggnaden av lokalradions sändarnät påbörjas,

1980/81:542 av Kerstin Göthberg (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ till överläggningar mellan Sveriges Radio och Operan och Dramaten om samarbetsavtal angående överförande av scenföreställningar till TV,

1980/81:724 av Lahja Exner m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen uttalar vikten av omfördelning av befintliga mediaresurser så att barnprogrammen på invandrarspråk tillförs ökade resurser,

1980/81:725 av Sven Johansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att andelen kristna program – i synnerhet för barn och ungdom – i Sveriges Radio bör ökas väsentligt med tanke på radioavtalets krav på balans och objektivitet,

1980/81:726 av Sven Johansson (c) och Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om en framställning till Sveriges Radio/TV om utökning av textade program i TV,

1980/81:729 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar ange nya riktlinjer för SR-koncernens verksamhet innebärande

a) att moderbolaget ges övergripande ansvar för verksamheten och utökade funktioner, bl. a. genom att koncerngemensamma operativa organ förläggs dit,

b) att omorganisationen snarast stoppas och att utvärdering av den sker,

c) att utbyggnaden av regional-TV uppskjuts till nästa avtalsperiod,

d) att kvalitetshöjning genom ökad inhemsk teater- och underhållningsproduktion, mer genomarbetade kultur- och samhällsprogram m. m. prioriteras och skall ske med tillvaratagande av resurser i Stockholm, vars sändningstid inte minskas,

2. att riksdagen beslutar uttala sig för att ett avtal för hela koncernen skall slutas mellan staten och Sveriges Radio med riktlinjer som innebär

a) att kravet på opartiskhet i programverksamheten skall gälla det totala utbudet,

b) att yttrandefriheten i rundradion skall gälla lika för alla,

c) att demokratistadgandet bibehåller sin hävdvunna innebörd men med tillämplighet också på jämlikhet mellan könen och andra jämlikhetsfrågor,

3. att riksdagen beslutar uttala sig för att närradion skall upphöra,

4. att riksdagen uttalar att Sveriges Radio bör utträda ur Svenska arbetsgivareföreningen,

1980/81:954 av Birgitta Rydle m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen uttalar att Utbildningsradion i högre utsträckning tar ansvar för teckenspråksutbildning och att Sveriges Television producerar ett större antal textade program,

1980/81:956 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om en utvecklingsplan för lokalradion och om avveckling av närradion,

2. att riksdagen uttalar att Sveriges Lokalradio AB bör utträda ur Svenska arbetsgivareföreningen,

3. att riksdagen hemställer hos regeringen om åtgärder för att målsättningarna för minoritetsspråksändningar inom lokalradion uppfylls,

1980/81:1258 av Ingrid Diesen m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna dels vad som i motionen anförts angående en framtida reklamfinansiering av radio och TV, dels vad som anförts angående ett förverkligande av Nordsat[1],

1980/81:1266 av Börje Hörnlund (c) och Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en fristående organisation för administration av uppbörden av TV-avgifter bör förläggas till Sorsele kommun,

1980/81:1267 av Göte Jonsson (m) vari yrkas att riksdagen uttalar att Sveriges Television noga överväger möjligheten att regelbundet sända TV-gudstjänster varje söndag förmiddag,

1980/81:1269 av Eivor Nilson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sagts rörande betydelsen av kristna barn- och ungdomsprogram i TV,

1980/81:1270 av Gunnar Oskarson (m) och Mårten Werner (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att starkt understryka att Sveriges Radio och TV i sina sändningar skall använda ett vårdat språk, undvika svordomar, förråande och stötande uttryck samt iaktta stor försiktighet när det gäller våldsskild-

[1] Den del av motionens yrkande som gäller Nordsat behandlas i annat sammanhang.

ringar och våldsinslag och särskilt beakta detta i program som är riktade till barn och ungdom.

1980/81:1665 av Gunnel Liljegren m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen uttalar att programföretagen i sin gemensamma planering för program för språkliga och etniska minoriteter beaktar vad som anförts i motionen.

1980/81:1669 av Gunnar Oskarson m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen uttalar att rationaliseringarna inom Sveriges Radio bör uppgå till 5 % under de två nästkommande budgetåren.

Beträffande motiveringen till de motionsvis framförda yrkandena hänvisar utskottet till motionerna.

Utskottet

Lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare

Utskottet delar den i propositionen uttalade uppfattningen att en skärpning av den straffrättsliga påföljden för underlåten anmälan av innehav av TV-mottagare bör kunna verksamt bidra till att avgiftsskolket nedbringas. Utskottet tillstyrker den föreslagna ändringen i lagen om avgift för innehav av televisionsmottagare.

Radiokoncernens organisation, ansvarsfördelningen och verksamhetens inriktning samt ett för hela koncernen gemensamt avtal med staten

1978 års riksdagsbeslut angående radions och televisionens fortsatta verksamhet (prop. 1977/78:91, KrU 1977/78:24, rskr 1977/78:337) fastslog att någon ändring av de grundläggande principerna för radio- och TV-verksamheten inte var aktuell inför den då förestående nya avtalsperioden. Däremot innebar riksdagsbeslutet stora organisatoriska förändringar.

I motion 729 (vpk) redovisas starkt kritiska synpunkter på den nya organisationen. Den anses ha medfört en rad negativa effekter, både integritetsmässiga och ekonomiska. Moderbolaget bör inte urholkas, vilket enligt motionen nu håller på att ske, utan i stället förstärkas med övergripande funktioner och befogenheter. Motionärerna yrkar, såvitt nu är i fråga, att riksdagen dels anger nya riktlinjer för radiokoncernens verksamhet (yrkande 1), dels uttalar sig för att ett avtal för hela koncernen skall slutas mellan staten och Sveriges Radio (yrkande 2).

Det förstnämna yrkandet preciseras i fem punkter av vilka den första innebär att moderbolaget skall ges övergripande ansvar för verksamheten och utökade funktioner bl. a. genom att koncerngemensamma operativa organ förläggs dit (yrkande 1 a). I övrigt yrkas att omorganisationen snarast stoppas och att utvärdering av den sker (yrkande 1 b), att utbyggnaden av

regional-TV uppskjuts till nästa avtalsperiod (yrkande 1 c), att kvalitetshöjning genom ökad inhemsk teater- och underhållningsproduktion samt mer genomarbetade kultur- och samhällsprogram m. m. prioriteras och skall ske med tillvaratagande av resurser i Stockholm, vars sändningstid inte minskas (yrkande 1 d). Utskottet återkommer i det följande till de två sistnämnda yrkandena.

Det avtal för hela radiokoncernen som avses i yrkande 2 i motionen förutsätts innebära riktlinjer om att kravet på opartiskhet i programverksamheten skall gälla det totala utbudet, att yttrandefriheten i rundradion skall gälla lika för alla och att demokratistadgandet (i 6 § radiolagen) skall behålla sin hävdvunna innebörd men med tillämplighet också på jämlikhet mellan könen och andra jämlikhetsfrågor.

De nu redovisade yrkandena i motion 729 framfördes även vid förra riksmötet i en motion av vänsterpartiet kommunisterna (1979/80:509). De behandlades av kulturutskottet i betänkande 1979/80:24. Utskottet anförde därvid bl. a. följande.

I det beslut om en ny organisation för Sveriges Radio som år 1978 fattades av riksdagen ingår ansvarsfördelningen mellan moderbolaget och de olika programbolagen som en principiellt betydelsefull del. Ett beslut om en ändring av denna ansvarsfördelning i enlighet med yrkande 1 a i motion 509 skulle innebära att man i väsentlig mån rubbade grunderna för den nya organisation som numera är i huvudsak genomförd. Detsamma gäller yrkande 2 om ett för hela koncernen gemensamt avtal.

Utskottet erinrade vidare såvitt gäller omorganisationens genomförande om att utskottet i sitt betänkande 1978/79:20 (s. 16) förutsatt att återstående organisationsförändringar inom Sveriges Radio genomfördes på ett ändamålsenligt sätt i huvudsak enligt tidigare angivna intentioner men att man därvid borde ha en viss frihet att pröva även andra lösningar. Utskottet avstyrkte och riksdagen avslog de då föreliggande och nu upprepade yrkandena om att moderbolaget bör ges ett övergripande ansvar, att omorganisationen bör stoppas och utvärderas och att ett nytt avtal bör slutas för hela koncernen.

Utskottet saknar anledning att i år i dessa frågor inta någon annan ståndpunkt än förra året. Utskottet avstyrker därför yrkandena 1 a och b samt 2 a, b och c i motion 729.

Yrkande 4 i motion 729 innebär att riksdagen bör uttala att Sveriges Radio bör gå ut ur Svenska arbetsgivareföreningen. Samma yrkande beträffande lokalradion framförs i motion 956 av vänsterpartiet kommunisterna (yrkande 2). Utskottet har inhämtat att frågan om vilken organisation som radiokoncernen lämpligast bör tillhöra f. n. övervägs inom koncernen. Den har också föranlett uttalanden vid senaste bolagsstämma. Utskottet anser att riksdagen med hänsyn till radiokoncernens självständighet inte bör göra något uttalande i denna fråga. Utskottet avstyrker därför såväl yrkande 4 i motion 729 som yrkande 2 i motion 956.

Reformverksamhet, rationaliseringskrav, kompensation för kostnadsökningar samt planeringsförutsättningar i övrigt

Utskottet har i det föregående redovisat huvuddragen av vad som i propositionen anförts om reformverksamheten inom Sveriges Radio, om formerna för kostnadsökningskompensation, om rationaliseringskrav samt om planeringsförutsättningar i övrigt. Vad först beträffar reformverksamheten tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner de i propositionen angivna riktlinjerna och alltså ansluter sig till uppfattningen att reformperioden bör förlängas med tre år.

Yrkande 1 d i motion 729 innebär att som en ny riktlinje för radiokoncernens verksamhet skall gälla att en kvalitetshöjning bör eftersträvas genom en ökning av den inhemska teater- och underhållningsproduktionen och genom en prioritering av mer genomarbetade kultur- och samhällsprogram samt därjämte att denna kvalitetshöjning skall åstadkommas med tillvaratagande av resurser i Stockholm och utan minskning av sändningstiden där.

Utskottet konstaterar nu liksom förra året, då samma yrkande förelåg, att motionärernas allmänt formulerade önskemål inte i förhållande till vad som redan gäller innebär något nytt som bör markeras som en ny "riktlinje" för verksamheten. Vad beträffar programproduktionens fördelning mellan Stockholm och övriga delar av landet gäller enligt 1978 års riksdagsbeslut om radion och televisionen att den regionala programproduktionen skall byggas ut under den nu löpande avtalsperioden. Utskottet avstyrker motion 729 yrkande 1 d.

De i propositionen anförda synpunkterna i fråga om en förändring av det nuvarande systemet för kostnadsökningskompensation föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker därför propositionens hemställan om godkännande av de riktlinjer som angivits i denna fråga.

Som framgått av det föregående har föredragande statsrådet i propositionen angett att rationaliseringskravet i fråga om Sveriges Radio för nästa budgetår bör vara 2 %. Samtidigt har han förutskickat att kravet enligt hans mening bör ställas högre under kommande budgetår. I motion 1669 (m) anses detta otillräckligt. Motionärerna uttalar att Sveriges Radio på senare år expanderat kraftigt inte minst på personalsidan vilket lett till kostnadsökningar och därav följande ständiga avgiftshöjningar. De ser i detta en utveckling som måste hejdas och yrkar därför att riksdagen uttalar att rationaliseringarna inom Sveriges Radio bör uppgå till 5 % under de två nästkommande budgetåren, dvs. åren 1981/82 och 1982/83.

Utskottet får med anledning av motionen erinra om att det i propositionen i samband med behandlingen av frågorna om kostnadsökningskompensation och om rationaliseringskrav också görs vissa uttalanden som föreslås bli godkända av riksdagen och som enligt föredragande statsrådet syftar till att ge radiokoncernen radikalt förbättrade planeringsförutsättningar. Sålunda

uttalas att Sveriges Radio under den aktuella, förlängda reformperioden bör kunna påräkna ett årligt reformmedelstillskott om 2,3 % samt att anslagen till driftkostnader och till investeringar skall slås samman till ett anslag som i sin helhet skall behandlas som ett driftmedelsanslag.

Utskottet vill vidare i anslutning till motionärernas uttalande om de senare årens utveckling inom Sveriges Radio nämna att det av radiokoncernens senaste årsberättelse framgår att antalet anställda inom koncernen den 30 juni åren 1978, 1979 och 1980 uppgått till 5 031, 5 331 resp. 5 779. Av samma årsberättelse framgår att antalet sändningstimmar under motsvarande budgetår för riksradions del uppgått till 18 284, 18 409 resp. 18 495 per år och för televisionens del till 83,9, 84,6 resp. 82,6 per vecka.

Vad beträffar lokalradion inhämtas av årsberättelserna att den sammanlagda sändningstiden per vecka för de tre senaste budgetåren uppgått till 325,5, 359,1 resp. 380,7 timmar.

För utbildningsradions del redovisas att den sammanlagda sändningstiden för utbildningsprogrammen under tiden den 1 januari–den 30 juni 1978 uppgått till 232,8 timmar såvitt gäller TV och 297,7 timmar såvitt gäller radio. För budgetåret 1978/79 är motsvarande siffror 456,6 för TV resp. 702,4 för radio. För budgetåret 1979/80 slutligen är TV-siffran 472,2 och radiosiffran 702,7.

Motionen ger också anledning att framhålla att varje rationaliseringskrav måste bygga på en bedömning av vilka reella rationaliseringsmöjligheter som föreligger. En viktig faktor härvidlag är frågan om hur lång planeringstid som står till förfogande innan rationaliseringsåtgärderna skall börja ge resultat. I det nu aktuella fallet rör det sig endast om tre à fyra månader.

Utskottet anser det självklart att radio- och TV-verksamheten liksom andra verksamheter i samhället bör omfattas av ett rationaliseringskrav men har inte funnit anledning att föreslå riksdagen att avvika från den i propositionen gjorda bedömningen av de krav som i detta hänseende bör ställas på Sveriges Radio. Utskottet tillstyrker därför propositionen i denna del och avstyrker motion 1669.

Utskottet tillstyrker de riktlinjer i fråga om planeringsförutsättningar som angivits i propositionen och även vad som förordats angående sammanslagning av anslagen för drift och investering i medelstilldelningen till Sveriges Radio.

Som framgått av det föregående har i propositionen framhållits vikten av att Sveriges Radio och programbolagen utnyttjar de förbättrade planeringsförutsättningarna och att de utåt redovisar sina planer. I detta sistnämnda ingår att även rationaliseringsplaner bör redovisas. Utskottet förutsätter för sin del att de beräknade konsekvenserna av den planerade anslagsutvecklingen och reformperiodens förlängning redovisas. Denna redovisning bör bl. a. innehålla en bedömning av möjligheterna att fullfölja utbyggnaden av regional-TV. De olika alternativ i fråga om denna utbyggnad som kan vara tänkbara bör därvid anges.

Yrkande 1 c i motion 729 innebär att utbyggnaden av regional-TV skall uppskjutas till nästa avtalsperiod. Under den nu löpande perioden bör alltså enligt motionen inga resurser satsas på ett fullföljande av utbyggnaden av regional-TV. Som redan framgått av vad utskottet anfört om planeringen för den förlängda reformperioden kan utskottet inte dela motionärernas uppfattning härvidlag. Utskottet avstyrker därför motion 729 yrkande 1 c.

Medelstilldelning och medelsförbrukning

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot vad i propositionen anförts och föreslagits i fråga om den beräknade medelsförbrukningen för byggnadsstyrelsen samt investeringsnivå, planeringsförutsättningar och medelsberäkningar för televerket. Utskottet tillstyrker därför propositionen i dessa delar. Likaså tillstyrker utskottet att riksdagen lämnar regeringen det begärda bemyndigandet att anvisa ytterligare investeringsmedel till televerket och byggnadsstyrelsen och att riksdagen medger att televerket lämnas det beställningsbemyndigande som förordas i propositionen. Slutligen tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner dels det i propositionen angivna förslaget till medelsberäkning för den avgiftsfinansierade delen av verksamheten inom Sveriges Radio-koncernen, dels förslaget till medelsberäkning för radionämndens verksamhet.

Närradion

Yrkande 3 i motion 729 (vpk) innebär att riksdagen bör göra ett uttalande om att närradion skall upphöra. Samma fråga återkommer i motion 956 (vpk) i vilken yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om avveckling av närradion. Med anledning härav får utskottet erinra om att den pågående försöksverksamheten med närradio enligt riksdagens beslut får äga rum intill utgången av juni 1982 och att närradiokommittén enligt sina direktiv har att göra en utvärdering av densamma. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 729 yrkande 3 och motion 956 yrkande 1, såvitt detta gäller närradion.

Lokalradion

I betänkandet KrU 1979/80:24 uppehöll sig utskottet utförligt vid frågan om lokalradions fortsatta utveckling. Utskottet erinrade bl. a. om tidigare uttalanden om den väsentliga uppgift som lokalradion har att fylla när det gäller att vidga yttrandefriheten och bredda den politiska debatten och likaså om vikten av att lokalradion inte av brist på resurser hindras att pröva olika vägar att nå det mål som gäller för verksamheten.

I motion 956 (vpk) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om en utvecklingsplan för lokalradion (del av yrkande 1). Utskottet får med

anledning härav erinra om att det i propositionen redovisas att lokalradions utveckling baseras på en utvecklingsplan som arbetats fram inom företaget och som siktar till att skapa förutsättningar för nyhets- och allmän programverksamhet sju dagar i veckan och för att decentralisera verksamheten till redaktioner utanför huvudorterna. De resurstillskott som lokalradion hittills tillförts har använts för att konsolidera verksamheten och för att påbörja genomförandet av utvecklingsplanen. Utskottet vill också erinra om att det är Sveriges Radio som själv har att besluta om fördelningen mellan programföretagen av de medel som ställs till förfogande för den avgiftsfinansierade verksamheten. Med hänvisning till vad som nu anförts om lokalradions utveckling avstyrker utskottet motion 956 yrkande 1 i den del som nu är i fråga.

Som framgått av det föregående har i propositionen gjorts vissa uttalanden om planeringen av ett fjärde och femte FM-nät. Frågan om en utbyggnad av sådana nät samt hur de i så fall skall utnyttjas förutsätts bli prövad i det utredningsarbete som kommer att föregå ett nytt radioavtal.

I motion 540 (s) framhålls att lokalradions utvecklingsplan förutsätter ett nytt sändarnät. Särskilt viktigt är detta i storstadsområdena där det behövs decentraliserade sändningar, mer utrymme för minoritetssändningar och flexibla sändningstider. När Sverige som resultat av den internationella planeringen får tillgång till ytterligare frekvensutrymme för FM-ljudradio bör enligt motionärerna en successiv utbyggnad av ett nytt sändarnät för lokalradion få påbörjas i den omfattning som resurser kan ställas till förfogande.

Yrkandet i motionen innebär att riksdagen som sin mening skall ge till känna för regeringen vad motionärerna anfört om nödvändigheten av att den successiva utbyggnaden av lokalradions sändarnät påbörjas.

Utskottet får med anledning av motionen erinra om det i propositionen gjorda uttalandet att frågan huruvida ifrågavarande FM-nät skall byggas ut samt hur de i så fall skall utnyttjas bör prövas i det beredningsarbete som kommer att föregå ett nytt radioavtal. Utskottet anser för sin del att den ståndpunkt som föredragande statsrådet intagit i denna fråga är väl motiverad. Utskottet avstyrker därför motion 540.

Avgiftsuppbörden

Som framgått av det föregående har i propositionen inte tagits ställning till frågan om ett nytt system för uppbörd av mottagaravgifterna. Det förutsätts att beredningen av denna fråga skall fortsätta inom regeringskansliet. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet de i motionerna 438 (c, s) och 1266 (c) framförda yrkandena om lokalisering av en eventuell ny uppbördsorganisation till Gotland resp. Sorsele.

Finansieringsformen

I motion 1258 (m) framförs synpunkter på monopolsituationen på etermedieområdet, på sättet att finansiera radio- och TV-verksamheten och på ett förverkligande av planerna på en nordisk TV-satellit (Nordsat). Motionen utmynnar i en hemställan att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna dels vad som i motionen anförts angående en framtida reklamfinansiering av radio och TV, dels vad som anförts angående ett förverkligande av Nordsat.

Utskottet kommer att längre fram i ett kommande betänkande behandla motionsyrkandet såvitt gäller Nordsat.

I finansieringsfrågan framhålls i motionen att kostnaderna för radio- och TV-verksamheten stigit snabbt och att man inte kan räkna med någon lägre ökningstakt i fortsättningen. Motionärerna anser att behovet av ökade inkomster inte kan tillgodoses genom avgiftshöjningar och inte heller genom en övergång till skattefinansiering eller genom införande av en avgift på apparatinköp. Den realistiska utvägen är enligt motionärernas uppfattning reklamfinansiering. I motionen skisseras ett system som innebär att reklaminslagen koncentreras till block om högst fem minuter per sändningstimma vilka placeras så att de inte bryter pågående program. Reklaminslagens placering skall anges i programannonseringen och reklamtiden säljas av ett fristående bolag för att köparna av reklamtid inte skall kunna påverka programmen. Reklaminkomsterna beräknas kunna gå upp till 500 milj. kr./år. Motionärerna gör den bedömningen att eventuella negativa effekter för dagspressen av att reklam införs i TV relativt lätt kan kompenseras. Slutligen uttalas att genomförda publikundersökningar visat att en majoritet av befolkningen är positivt inställd till ett införande av reklamfinansiering.

Utskottet vill först med anledning av motionsyrkandet om reklamfinansiering erinra om att regeringen i proposition 1975:13 föreslog riksdagen bl. a. att godkänna vad i propositionen anförts i fråga om avvisande av kommersiell reklam mot vederlag i televisions- och ljudradioprogram. Förslaget i propositionen byggde på utredningen (SOU 1973:10) Reklam III och det anfördes att denna utredning visat att införandet av TV-reklam skulle komma att allvarligt försämra pressens ekonomiska situation genom ett bortfall av annonsintäkter. Utredningen hade också visat hur svårt det är att, om TV-reklam tillåts, skydda programmen från en negativ påverkan. Slutligen hade i utredningen pekats på de negativa effekterna från konsumentpolitisk synpunkt av reklam i televisionen.

På förslag av utskottet i betänkandet KrU 1975:6 biföll riksdagen propositionen i den angivna delen. Innebörden härav är att riksdagen ansåg att övertygande skäl anförts för att avvisa reklam i radio- och TV-program.

Utskottet anser att riksdagen med den motivering som låg till grund för

nyssnämnda riksdagsbeslut även nu bör avvisa tanken på införande av kommersiell reklam mot vederlag i TV- och radioprogram.

Utskottet avstyrker därför motion 1258 i denna del.

Programfrågor

1978 års riksdagsbeslut om radion och televisionen byggde på grundprincipen att radio- och TV-verksamheten i Sverige i fortsättningen liksom dittills skulle vara anförtrodd åt ett företag i allmänhetens tjänst som inom ramen för allmänna riktlinjer arbetade fritt och självständigt. Detta system med en fri och i publicistiskt avseende oberoende radio och television innebär att det ankommer på programföretagen ensamma att utforma programverksamheten inom de gränser som följer av radiolagen och avtalen med staten. En följd härav är att regering och riksdag inte bör kunna anlägga synpunkter på t. ex. enskildheter i programutbudet. Som kontrollinstans i systemet finns radionämnden vars uppgift är att övervaka att rätten till radio- och TV-sändningar utövas enligt bestämmelserna i 6 § radiolagen och i gällande avtal.

Ett viktigt underlag för tolkning av de allmänna regler för programverksamheten som ges i radiolagen och i avtalen mellan staten och radioföretagen är vissa av de uttalanden som finns i proposition 1977/78:91 och i utskottsbetänkandet KrU 1977/78:24. Utskottet vill här erinra om några av dessa uttalanden vilka fortfarande äger full giltighet.

Kulturutskottet betonade programföretagens *oavvisliga skyldighet* att låta programutbudet präglas av stor försiktighet när det gäller våldsskildringar och våldsinslag. Utskottet framhöll – i likhet med vad konstitutionsutskottet även anfört – att inslagen av våld i underhållningsprogrammen så långt möjligt borde begränsas. Vidare uttalade utskottet att försiktighet i alldeles särskild grad borde iakttas i fråga om program som är avsedda för barn eller som genom sin placering kan beräknas bli sedda av barn. De forskningsresultat som publicerades på detta område borde studeras inom programföretagen och beaktas i de interna diskussioner i programpolitiska frågor som förutsattes äga rum.

Utskottet vill också erinra om att utskottet förra året i betänkandet KrU 1979/80:24 som sin mening uttalade att det inte kan råda någon tvekan om vad programföretagen har att iaktta när det gäller våldsskildringar och våldsinslag i programmen. Utskottet betonade det stora ansvar som programföretagen har i detta avseende, inte minst mot bakgrund av de inslag av spekulativt våld som förekommer i dagens samhälle.

Vad beträffar förekomsten i programmen av svordomar samt ord och uttryck i övrigt som kan betecknas som vanhedrande, förråande eller stötande anslöt sig utskottet i betänkande 1977/78:24 till ett uttalande i den då aktuella propositionen. Detta uttalande innebar att dylika ord och uttryck borde undvikas i andra sammanhang än där konstnärliga krav eller

äkthetsvärde motiverade dem samt att särskild restriktivitet borde iakttas i fråga om program för barn.

I fråga om program för invandrare och andra minoritetsgrupper i samhället betonade utskottet i samma betänkande kraftigt vikten av att man inom radioföretagen ägnar särskild uppmärksamhet åt att studera och sätta sig in i den situation vari invandrare och medlemmar av andra minoritetsgrupper befinner sig när det gäller att lyssna på radio och se på TV. Utskottet framhöll en förstärkning av insatserna i fråga om program för invandrare och andra minoritetsgrupper i samhället som angelägen. Programmen för dessa grupper borde breddas till innehållet och sändas på fler språk än dittills. Det borde bli fler program både för och om invandrare från skilda länder.

Utskottet framhöll också vikten av att man på olika sätt sökte förbättra lyssnar- och tittarsituationen för olika handikappgrupper.

Gällande avtal med televisionsbolaget, riksradiobolaget och lokalradiobolaget innehåller föreskrifter bl. a. om att resp. bolag i skälig omfattning skall tillgodose olika intressen i fråga om bl. a. religion, kultur och vetenskap. Beträffande Utbildningsradion gäller att bolaget i skälig omfattning skall tillgodose olika utbildningsbehov och intressen.

Av de motioner som i år väckts i radio- och TV-frågor är flera av den arten att riksdagen inte bör göra några uttalanden, eftersom det är programföretagen ensamma som har att utforma programverksamheten. Detta gäller yrkanden som framställts i följande motioner, nämligen

724 (om barnprogram på invandrarspråk)
725 (om kristna program)
956 (yrkande 3 om program på minoritetsspråk)
1267 (om TV-gudstjänster)
1269 (om kristna barn- och ungdomsprogram)
1270 (om svordomar m. m. samt våldsinslag)
1665 (om program för språkliga och etniska minoriteter).

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet de nu angivna motionsyrkandena.

Det nyss redovisade uttalandet av utskottet om vikten av att lyssnar- och tittarsituationen för olika handikappgrupper förbättras (KrU 1977/78:24) var närmast föranlett av motionsyrkanden som gällde de dövas och hörselskadades situation och tog sikte dels på att fler TV-program borde textsättas dvs. förses med textremsa, dels på att försöksverksamhet med text-TV snarast borde komma i gång. Uttalandet som var allmänt formulerat avsåg emellertid även andra handikappgrupper.

Frågan om en ökning av antalet textsatta program har aktualiserats i motioner även i år. Såväl i motion 306 (fp) som i motion 726 (c) har framställts yrkanden som innebär att regeringen bör göra en framställning i denna fråga till Sveriges Radio. I den förstnämnda motionen preciseras yrkandet så att alla förproducerade program inom ramen för befintliga

resurser bör förses med text. I motion 954 (m) yrkas bl. a. att riksdagen gör ett uttalande om att Sveriges Television bör producera ett större antal textade program.

Utskottet vill med anledning av de nu redovisade yrkandena först framhålla att man på senare år inom Sveriges Television dels undersökt möjligheterna att förbättra textsättningen av TV-program, dels ytterligare utvidgat utbudet av textsatta program.

Nämnas bör emellertid i detta sammanhang också att den konventionella textsättningen av TV-program har bestämda begränsningar som hjälpmedel för döva och hörselskadade. Detta har bl. a. beskrivits i videogramutredningens betänkande (Ds U 1980:9) De hörselhandikappade och videogrammen. I denna utredning föreslås bl. a. att Sveriges dövas riksförbund skall få statsbidrag till videogramproduktion och därmed möjlighet att sprida information, underhållning och debatt m. m. på teckenspråk. Förslaget behandlas i budgetpropositionen bilaga 12 punkt B 35 där 500 000 kr. föreslås anvisade för ändamålet.

Försök med text-TV har sedan 1979 bedrivits inom Sveriges Radio och förslag om detta nya medium beräknas under innevarande år bli framlagt av informationsteknologiutredningen.

Vad utskottet nu redovisat till belysning av frågan om textsättning av TV-program visar att åtskilligt arbete – helt i enlighet med riksdagens intentioner – lagts ner på att förbättra de hörselhandikappades möjligheter att få del av information, debatt och underhållning direkt via TV eller i form av videogram. Utskottet förutsätter att man inom Sveriges TV fortsatt ägnar stor uppmärksamhet åt de hörselhandikappades situation. Eftersom det ankommer på Sveriges Television att själv bedöma hur tilldelade resurser skall användas inom den ram som anges av gällande lag och avtal anser utskottet emellertid att riksdagen inte i denna fråga bör göra några framställningar till regeringen. Utskottet avstyrker därför motionerna 306, 726 och 954, den sistnämnda i den del den gäller produktion av textade program.

De hörselhandikappades situation i förhållande till TV har också tagits upp i motion 307 (fp). I denna yrkas att riksdagen hos regeringen begär att TV-program för de döva på teckenspråk utformas hos Sveriges TV inom befintliga resurser. Motion 954 innehåller, förutom det yrkande om textsättning som utskottet redan behandlat, ett yrkande om att riksdagen uttalar att Utbildningsradion i högre utsträckning bör ta ansvar för teckenspråksutbildning.

Den principiella uppfattning som utskottet nyss redovisat i fråga om textsättning av TV-program gäller också TV-program på teckenspråk. Som bl. a. framhållits av videogramutredningen erkänns numera detta språk allmänt som de dövas eget språk. I viss utsträckning förekommer också TV-program på teckenspråk vilket utskottet noterar med tillfredsställelse. Eftersom det ankommer på radioföretagen att själva bedöma hur tilldelade

resurser skall användas anser utskottet emellertid inte att riksdagen bör göra den framställning till regeringen om program på teckenspråk som föreslås i motion 307 och inte heller det uttalande om teckenspråksutbildning som yrkas i motion 954. Utskottet avstyrker alltså motionerna 307 och 954, den sistnämnda i den del som nu är i fråga.

TV-utsändning av teaterföreställningar

I motion 542 (c) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ till överläggningar mellan Sveriges Radio och Operan resp. Dramaten om samarbetsavtal angående överförande av scenföreställningar till TV. Till stöd för yrkandet anförs att tidigare framförda önskemål om TV-utsändningar från teatrarna inte haft tillräcklig effekt.

Utskottet får med anledning av denna motion erinra om att utskottet förra året i betänkandet KrU 1979/80:26 framhöll vikten av att en stor publik ute i landet via TV får ta del av de statliga teatrarnas föreställningar. Utskottet erinrade därvid också om ett tidigare uttalande om värdet av ett samarbete härvidlag även med regionala teatrar, riksteaterensembler och fria grupper.

Utskottet som konstaterar att samarbetet mellan Operan och TV de senaste åren ökat i omfattning vill ånyo betona angelägenheten av att publik i hela landet bereds möjlighet att genom TV ta del av föreställningar som ges av Operan och Dramatiska teatern och även av Riksteatern samt regionteatrar och fria grupper. Utskottet anser det emellertid inte behövligt att riksdagen gör någon framställning till regeringen i frågan. Utskottet avstyrker därför motion 542.

Övriga frågor

Vad som anförts och föreslagits i propositionen utöver det som behandlats i det föregående har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilda uttalanden.

Hemställan

Under åberopande av vad som anförts i det föregående hemställer utskottet

1. att riksdagen antar det i proposition 1980/81:100 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare,
2. att riksdagen avslår motion 1980/81:729 yrkandena 1 a och 1 b om nya riktlinjer för Sveriges Radios verksamhet, yrkande 2 om ett nytt avtal mellan staten och Sveriges Radio och yrkande 4

om Sveriges Radios medlemskap i Svenska arbetsgivareföreningen,

3. att riksdagen avslår motion 1980/81:956 yrkande 2 om Sveriges Lokalradios medlemskap i Svenska arbetsgivareföreningen,
4. att riksdagen godkänner de riktlinjer i fråga om reformverksamhet för radio- och TV-verksamheten som angetts i proposition 1980/81:100,
5. att riksdagen avslår motion 1980/81:729 yrkande 1 d om kvalitetshöjande åtgärder i fråga om programmen i radio och TV,
6. att riksdagen godkänner de riktlinjer i fråga om kompensation för kostnadsökningar för radio- och TV-verksamheten som angetts i proposition 1980/81:100,
7. att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:100 och med avslag på motion 1980/81:1669 godkänner de riktlinjer i fråga om rationaliseringskrav för radio- och TV-verksamheten som angetts i propositionen,
8. att riksdagen godkänner de riktlinjer i fråga om planeringsförutsättningar för radio- och TV-verksamheten som angetts i proposition 1980/81:100,
9. att riksdagen godkänner vad som i proposition 1980/81:100 förordats angående sammanslagning av anslagen för drift och investering i medelstilldelningen till Sveriges Radio,
10. att riksdagen avslår motion 1980/81:729 yrkande 1 c om att utbyggnaden av regional-TV skall uppskjutas till nästa avtalsperiod,
11. att riksdagen godkänner det i proposition 1980/81:100 angivna förslaget till den på grundval av investeringsplanen beräknade medelsförbrukningen för byggnadsstyrelsen,
12. att riksdagen godkänner vad som i proposition 1980/81:100 förordats angående investeringsnivå och planeringsförutsättningar för televerket,
13. att riksdagen godkänner i proposition 1980/81:100 angivna förslag till medelsberäkningar för televerket,
14. att riksdagen bemyndigar regeringen att av konjunkturmässiga eller andra skäl anvisa ytterligare högst 10 % av föreslagna totala investeringsmedel till televerket och byggnadsstyrelsen,
15. att riksdagen medger att televerket lämnas det beställningsbemyndigande som förordats i proposition 1980/81:100,
16. att riksdagen godkänner det i proposition 1980/81:100 angivna förslaget till medelsanvisning för den avgiftsfinansierade delen av verksamheten inom Sveriges Radio-koncernen,

17. att riksdagen godkänner det i proposition 1980/81:100 angivna förslaget till medelsberäkning för radionämndens verksamhet,
18. att riksdagen avslår motionerna 1980/81:729 yrkande 3 och 1980/81:956 yrkande 1 om närradion, sistnämnda yrkande såvitt nu är i fråga,
19. att riksdagen avslår motion 1980/81:956 yrkande 1 om en utvecklingsplan för lokalradion (del av yrkande 1),
20. att riksdagen avslår motion 1980/81:540 om en successiv utbyggnad av lokalradions sändarnät,
21. att riksdagen avslår motionerna 1980/81:438 och 1980/81:1266 om lokaliseringen av en eventuell ny organisation för uppbörd av TV-avgifter,
22. att riksdagen avslår motion 1980/81:1258 i den del motionen gäller reklamfinansiering av radio- och TV-verksamheten,
23. att riksdagen avslår motion 1980/81:724 om ökade resurser för barnprogram på invandrarspråk,
24. att riksdagen avslår motion 1980/81:725 om en ökad andel kristna program i Sveriges Radio,
25. att riksdagen avslår motion 1980/81:956 yrkande 3 om minoritetsspråksändningar i lokalradion,
26. att riksdagen avslår motion 1980/81:1267 om regelbundna söndagsgudstjänster i TV,
27. att riksdagen avslår motion 1980/81:1269 om betydelsen av kristna barn- och ungdomsprogram i TV,
28. att riksdagen avslår motion 1980/81:1270 om svordomar m. m. samt om våldsinslag i radio och TV,
29. att riksdagen avslår motion 1980/81:1665 om program för språkliga och etniska minoriteter,
30. att riksdagen avslår motionerna 1980/81:306, 1980/81:726 och 1980/81:954 om textsättning av TV-program, sistnämnda motion såvitt nu är i fråga,
31. att riksdagen avslår motionerna 1980/81:307 och 1980/81:954 om teckenspråk i TV, sistnämnda motion såvitt nu är i fråga,
32. att riksdagen avslår motion 1980/81:542 om överförande av scenföreställningar till TV.

2. **Sveriges Radio AB för verksamhet vid Sveriges Utbildningsradio AB.** Regeringen har under punkt E 1 (s. 599–601) föreslagit riksdagen att till Sveriges Radio AB för verksamhet vid Sveriges Utbildningsradio AB för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 108 570 000 kr.

I det i propositionen föreslagna anslaget ingår även en post om 15 milj. kr. ur vilken förutsätts skola utgå kompensation till Utbildningsradion för prisutvecklingen. I skrivelse till utskottet från statssekreteraren i utbildningsdepartementet (dnr KrU 1980/81:51) har framhållits att kompensation för prisutvecklingen vid Utbildningsradion skall beräknas enligt samma principer som gäller för den avgiftsfinansierade verksamheten inom Sveriges Radio, att de nya grunder för kostnadsökningskompensation som föreslagits beträffande sistnämnda verksamhet därför också bör gälla för Utbildningsradion men att detta inte föranleder någon ändring i nyssnämnda post om 15 milj. kr.

Utskottet. Med hänvisning till vad som anförts i budgetpropositionen och nyssnämnda statssekreterarskrivelse hemställer utskottet

att riksdagen till *Sveriges Radio AB för verksamhet vid Sveriges Utbildningsradio AB* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 108 570 000 kr.

Stockholm den 26 februari 1981

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Tore Nilsson (m), Åke Green (s), Tyra Johansson (s), Ingrid Diesen (m), Olle Eriksson (c), Hans Alsén (s), Lars Ahlmark (m), Anna Eliasson (c), Kerstin Andersson i Kumla (s), Bertil Hansson (fp), Maja Bäckström (s), Börje Stensson (fp) och Helge Klöver (s).

Reservationer

1. Utbyggnad av nya FM-nät (punkt 1, mom. 20)

Georg Andersson, Åke Green, Tyra Johansson, Hans Alsén, Kerstin Andersson i Kumla, Maja Bäckström och Helge Klöver (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet får" och slutar med "motion 540" bort ha följande lydelse:

Utskottet får med anledning av motionen erinra om att föredragande statsrådet uttalat som sin åsikt att en utbyggnad av nya FM-nät inte bör genomföras under den reformperiod som diskuteras i propositionen, dvs. inte förrän efter 1988/89. Utskottet kan inte dela denna uppfattning. Som framhållits i motionen förutsätter lokalradions utvecklingsplan i vad gäller sändningar över delar av lokalradioområdena ett nytt sändarnät. Utskottet

anser det väl motiverat att riksdagen gör ett uttalande av den innebörd som anges i motionen, nämligen att en successiv utbyggnad av ett nytt sändarnät för lokalradion bör få påbörjas i den omfattning som resurser kan ställas till förfogande. Utskottet tillstyrker därför motion 540.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. att riksdagen med bifall till motion 1980/81:540 som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en utbyggnad av lokalradions sändarnät,

2. Reklamfinansiering av radio och TV (punkt 1, mom. 22)

Tore Nilsson, Ingrid Diesen och Lars Ahlmark (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet vill" och på s. 15 slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att den snabba kostnadsutvecklingen för radion och televisionen i Sverige gör att framtida finansieringsformer måste övervägas noga. Departementschefen konstaterar att kostnaderna för verksamheten kan väntas öka betydligt mer än vad man tidigare utgått från. Det är enligt utskottets uppfattning inte någon på sikt framkomlig väg att undan för undan höja mottagaravgifterna. Att belasta statens budget för att möta ökande kostnader är principiellt felaktigt och dessutom med hänsyn till det statsfinansiella läget inte möjligt. En realistisk väg ur detta dilemma är en reklamfinansierad radio och TV. Det belopp om 500 milj. kr. som beräknas flyta in vid en reklamfinansiering enligt den i motionen skisserade modellen skulle utgöra en betydande del av Sveriges Radios inkomster och bidra till att mottagaravgifterna kan hållas på en rimlig nivå. Utskottet tillstyrker motion 1258 i den del som nu är i fråga.

dels utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. att riksdagen med bifall till motion 1980/81:1258, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger till känna för regeringen vad i motionen anförts angående en framtida reklamfinansiering av radio och TV,

Särskilt yttrande

Riktlinjer för radiokoncernens verksamhet (punkt 1, mom. 2)

Georg Andersson, Åke Green, Tyra Johansson, Hans Alsén, Kerstin Andersson i Kumla, Maja Bäckström och Helge Klöver (alla s) anför:

I motion 1977/78:1796 yrkade socialdemokraterna avslag på regeringens förslag (prop. 1977/78:91) om att dela upp Sveriges Radio i ett moderbolag och fyra förhållandevis självständiga programföretag. Vi ansåg att uppdelningen av företaget i flera bolag skulle medföra betydande kostnadsfördy-

ringar genom onödiga dubbleringar av tjänster och ett ökat lokalbehov. Vidare skulle en väsentlig del av personalen bli sysselsatt med omorganisationen under den närmaste tiden i stället för att kunna ägna sig åt programproduktion. Enligt vår mening skulle regeringens förslag också innebära en försämring av yttrandefriheten genom att kravet på balans i programutbudet skulle gälla för varje programföretag och för varje TV-kanal för sig.

De farhågor som uttalades i motion 1977/78:1796 beträffande konsekvenserna av omorganisationen av Sveriges Radio har nu besannats. Betydande delar av den personalökning som redovisas i betänkandet torde vara föranledda av den nya organisation som genomdrevs av riksdagsmajoriteten år 1978. De hårda rationaliseringskrav som regeringen redan nu aktualiserar tyder på att också regeringen börjar inse brister i den nya organisationen. Detta understryker vikten av att, som vi anförde i ett särskilt yttrande i betänkandet KrU 1979/80:24, utvecklingen noga bör följas. Möjligheterna att vidta åtgärder som så långt möjligt kan begränsa nackdelarna med den beslutade omorganisationen bör därvid prövas.

Bilaga

Översikt över motionernas behandling

Motionsyrkande nr	Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i			
	utskottets yttrande s.	utskottets hemställan mom.	reservation nr	särskilt yttrande nr
306	16–17	punkt 1 mom. 30		
307	17–18	31		
438	13	21		
540	13	20	1	
542	18	32		
724	16	23		
725	16	24		
726	16–17	30		
729 yrk. 1 a	8–9	2		
1 b	8–9	2		
1 c	12	10		
1 d	10	5		
2	8–9	2		
3	12	18		
4	9	2		
954	16–18	30, 31		
956 yrk. 1	12–13	18, 19		
2	9	3		
3	16	25		
1258	14–15	22	2	
1266	13	21		
1267	16	26		
1269	16	27		
1270	16	28		
1665	16	29		
1669	10–11	7		

GOTAB 66608 Stockholm 1981